

Bättre stöd för djurskyddsarbetet på slakterier

MARGARETA STEEN, leg veterinär, VMD, docent,
CHARLOTTE BERG, leg veterinär, VMD, docent,
BIRGITTA STAAF LARSSON, universitetsadjunkt, kvalificerad handläggare och
ANNE ALGERS, projektledare*

Den 1 januari i år trädde EUs nya förordning om djurskydd vid slakt och avlivning i kraft. I och med detta krävs att samtliga medlemsstater utser en så kallad "kontaktpunkt" som ska fungera som ett oberoende vetenskapligt stöd, ett expertnätverk, kring frågor om djurskydd på slakterier och vid andra former av avlivning. Regeringen har beslutat att Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) vid SLU ska fylla denna funktion och här redogörs för vad det innebär i praktiken, inte minst för veterinärer som arbetar med frågor kring djurhantering och djurskydd vid slakt.

BAKGRUND

Regeringen har beslutat att Nationellt centrum för djurvälstånd (SCAW) vid SLU ska vara Sveriges kontaktpunkt i enlighet med artikel 20.2 i Rådets förordning (EG) nr 1099/2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

Av förordningen framgår att de företag som är involverade i slakt eller avlivning av djur för produktion av kött eller päls ska följa ett standardförfarande för att upprätthålla god djurvälstånd (Figur 1). De ska kunna utvärdera effektiviteten vid olika bedövningsmetoder, bland annat genom att kontrollera att bedöva de djur inte återfår medvetandet innan avblodning. Tillverkare av bedövningsutrustning ska bifoga instruktioner om användning, skötsel och effektutvärde-

FIGUR 1. Enligt den nya EU-förordningen ska de företag som är involverade i slakt eller avlivning av djur följa ett standardförfarande för att upprätthålla god djurvälstånd.

ring. Vidare behöver alla slakterier över en viss storlek utse en djurskyddsansvarig som har ett övergripande ansvar för att djurskyddsbestämmelser följs och att relevanta åtgärder vidtas om så inte är fallet. Det införs även strikta definitioner av godkända fixerings-, bedövnings- och avlivningsmetoder. Kommissionen ges befogenheter att anta gemensamma riktlinjer för byggnation, utformning och utrustning av slakterier för att upprätthålla en god djurvälstånd och säkerställa lika villkor för företagen. Det läggs också stor vikt på djurskydd vid

besättningsavlivningar. Avlivningsmetoder som är oacceptabla från djurvälståndssynpunkt tillåts inte, med undantag för exceptionella situationer då humant eller veterinärt smittskydd hotas.

I och med att det är en förordning gäller den direkt i alla medlemsstater och i stort vid slakterier i andra länder som exporterar kött till EU. Enskilda medlemsstater får behålla striktare regelverk på området, vilket innebär att Sverige behåller det generella kravet på bedövning före slakt, som gäller även vid religiös slakt. ➤

► KONTAKTPUNKT SKYDD AV DJUR VID TIDPUNKTEN FÖR AVLIVNING

Vad är då SCAW's uppgifter och åtaganden enligt förordningen, i egenskap av kontaktpunkt, på slakt- och avlivningsområdet?

SCAW ska fungera som ett oberoende vetenskapligt stöd, ett stöd som riktas till behöriga myndigheter, näringen och organisationer. Arbetsuppgifterna är tämligen tydligt beskrivna och handlar t ex om att ta fram och bistå med vetenskaplig och teknisk sakkunskap för godkännande av nya slakterier och vid nya bedövningsmetoder. Kontaktpunkten ska även svara för att utbyte sker med andra länders motsvarighet och med kommissionen beträffande teknisk som vetenskaplig information och bästa praxis. Således ska SCAW vara tillgänglig för näringen och myndigheter som Jordbruksverket och Livsmedelsverket, ta fram och tillhandahålla vetenskapliga resultat och avge yttranden.

Livsmedelsverket är den myndighet i Sverige som godkänner nya slakterier, vilket innebär att Livsmedelsverket kan vända sig till SCAW för råd och vetenskapligt stöd i frågor som uppkommer.

Detsamma gäller vid utvecklande av nya bedövningsmetoder, om sådana blir aktuella. Likaledes ska SCAW kunna ge vetenskapliga yttranden om de manualer som slakterierna t ex använder för underhåll av fixerings- och bedövningsutrustning. Dessa bruksanvisningar ska tillhandahållas av tillverkarna när ett slakteri eller motsvarande införskaffar ny utrustning och vara skrivna på ett språk som mottagaren förstår. De ska även finnas tillgängliga över internet. Granskningen av anvisningarna ska göras för att se till att de i praktiken överensstämmer med lagstiftarens krav, som att bedövningsutrustning som används leder till fullgod bedövning (Figur 2). Kontaktpunkten förväntas också skriva vetenskapliga yttranden om de vägledningar för god praxis som slaktbranschen tar fram beträffande djurhantering, fixering, bedövning och avblodning.

SCAW ska bistå och stötta kontrollmyndigheterna, dvs länsstyrelserna och Livsmedelsverket, i tillämpningen av förordningen vad avser inspektioner, revisioner och i hur man lägger upp kontrollarbetet. SCAW har för avsikt att anställa en expert för dessa arbetsuppgif-

ter. SCAW ska däremot inte närvara vid själva kontrollen, som är en myndighetsuppgift.

Enligt förordningen ska slakteripersonal genomgå en utbildning i varierande omfattning utifrån den uppgift de har och därefter erhålla ett kompetensbevis. Jordbruksverket, den myndighet som ansvarar för hur slutprovet ska se ut för kompetensbeviset, kan ge kontaktpunkten i uppdrag att granska de organisationer som vill tillhandahålla utbildning och examinationstjänsten. Detta för att se om organisationerna är lämpliga, har tillräcklig sakkompetens, ger utbildningen på ett bra sätt och om de i övrigt står fria från intressekonflikter.

DISA – ETT UTBILDNINGSPROJEKT

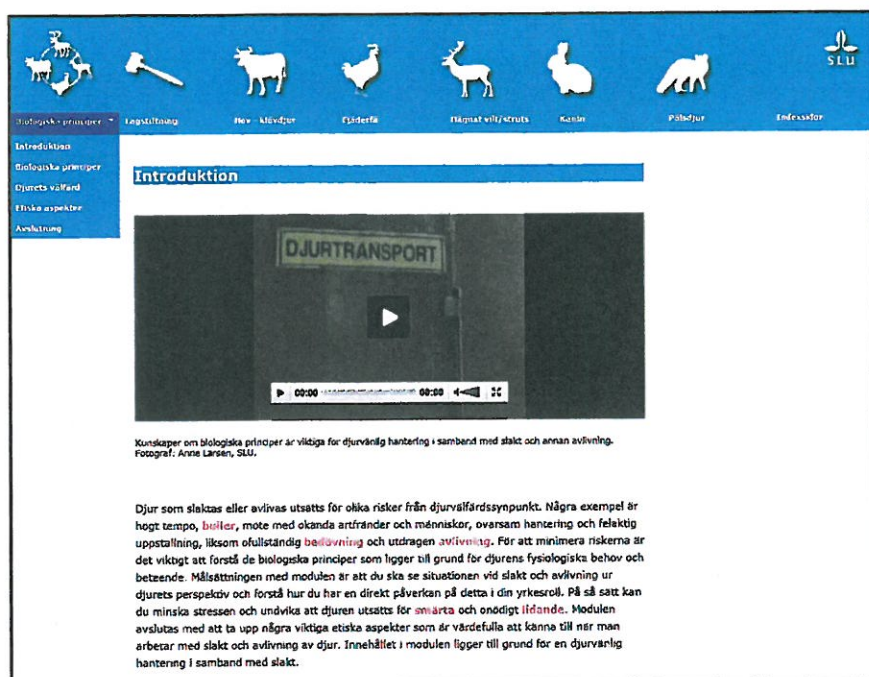
Förordningen kräver, som framhållits, kompetens för dem som arbetar med slakt eller annan avlivning av produktionsdjur (livsmedel, skinn, ull eller päls) och för dem som hanterar levande djur på slakteri. Personalen ska vara välutbildad och ha insikt i djurvälstånd då djur slaktas eller avlivas kommersiellt och då djuren utsätts för risker från djurskyddssynpunkt samt för att begränsa stress, rädsla, smärta och lidande. Personalen får kompetensbevis efter utbildning och examination och myndigheterna är skyldiga att se till att en sådan utbildning finns att tillgå.

Jordbruksverket beslutade därför finansiera en utbildning som är tillgänglig från och med 2013. SLU har arbetat fram faktainnehållet i ett internetbaserat utbildningsmaterial om slakt och avlivning (DISA – Djurvälstånd i samband med slakt och annan avlivning), omfattande 800 webbsidor med ca 700 fotografier och 150 videoklipp (Figur 3). Projektgruppen har bestått av Anne Algers, som initierat projektet och varit ansvarig för koordinering av arbetet, samt sakkunniga från SLU, SCAW, SLV, SVA, Jordbruksverket och externa experter.

DISA tar exempelvis upp vad som sker när djur utsätts för hantering i högt tempo med åtföljande stress, buller och möten med okända artfränder och människor. Utbildningen ger också information om vilka effekter felaktig hantering av djur och redskap får för djurvälståndet och lär ut korrekt djurhantering. SCAW

FIGUR 2. EUs förordning om djurskydd vid avlivning ställer krav på vetenskapligt stöd i frågor som rör djurskydd vid slakt, inte minst i samband med bedövning.

FIGUR 3. Utbildningsmaterialet DISA är tillgängligt via internet och uppbyggt i moduler för skilda djurslag. För varje djurslag beskrivs biologiska principer, djurhantering och bedövningsmetoder samt lagstiftningen kring djurskydd vid slakt.

är den enhet på SLU som kommer att ansvara för uppdatering och handläggning av DISA-materialet, i nära samarbete med Jordbruksverket.

Förordningen möjliggör, under en övergångstid som upphör 2015, att slakteripersonal kan ansöka hos Jordbruksverket om kompetensbevis baserat på

yrkeserfarenhet, utan genomgången kurs eller examination. DISA erbjuder en uppdatering av senare rön om t ex djurs förmåga att uppleva smärta och nya bedövningsmetoder, som även slakteripersonal med lång yrkeserfarenhet och andra yrkeskategorier kan ha nytta av. DISA finns åtkomlig som en "open educational resource" och nås via disa.slu.se. Materialet finns tillgängligt för den instans eller organisation som vill ordna kurser, för yrkesverksamma som vill stärka sin kompetens och för andra som är intresserade av djurvård vid slakt. SCAW utvecklar dessutom en engelsk version av DISA-materialet.

*MARGARETA STEEN, leg veterinär, VMD, docent, Nationellt centrum för djurvård, SLU, Box 7068, 750 07 Uppsala.

CHARLOTTE BERG, leg veterinär, VMD, docent, Institutionen för husdjurens miljö och hälsa, SLU, Box 234, 532 23 Skara, och Nationellt centrum för djurvård, SLU, Box 7068, Uppsala.

BIRGITTA STAAF LARSSON, universitetsadjunkt, kvalificerad handläggare, Nationellt centrum för djurvård, SLU, Box 7068, 750 07 Uppsala.

ANNE ALGERS, projektledare, Institutionen för livsmedelsvetenskap, SLU, Box 234, 532 23 Skara.

noterat

Medicinhistoriskt musei-nätverk bildat

Nu har ett nätverk bildats för de medicinhistoriska museerna och samlingarna i Sverige, meddelade det Veterinärhistoriska museet i Skara den 8 april. Nätverket kommer att verka som ett forum för kunskapsutbyte kring medicinhistoriska föremål och bli en samlade kraft för ökad kunskap om medicinhistorien.

Vid ett möte på Medicinhistoriska museet i Göteborg deltog representanter från museer och samlingar rörande veterinärmedicin, tandläkarhistoria, apotekshistoria, psykiatrihistoria och allmän medicinhistoria alltifrån Umeå i norr till Lund i söder.

– Vi ser det här som ett sätt att knyta ihop de kunskaper och kompetenser som

finns i landet, säger Lisa Mouwitz, samordnare för nätverket.

Medicinhistoriska museer och samlingar visar hur människor och djur har hanterat sjukdom och lidande på sin väg genom livet och hur utbildning och forskning

under senare tid i grunden har förändrat våra livsvillkor och möjligheter att uppnå ett långt och bra liv.

Nätverket kommer att starta en grupp på Riksförbundet Sveriges Museers hemsida inom kort. ■

Dr. Baddakys skandinaviska allergiprogram

Vår kompetens – din trygghet

HESKA Allercept – den enda test som utnyttjar Fc mastcells receptorn med dess mycket höga specificitet.

Veterinära dermatologer med specialistutbildning kommenterar resultaten och kan rådfrågas.

www.draddaky.com